

MUSEUM REBILD

Årsskrift 2020 - 2021

Museum Rebild. Rebildvej 25 B, Rebild, 9520 Skørping
www.museumrebild.dk

Et tilbageblik på årene 2020-2021 - Museum Rebild

Der er vist ikke nogen nulevende i Danmark, der har oplevet noget tilsvarende som disse coronaår. At vi her i 2000 tallet skulle opleve en kompakt og farlig epidemi, der har berørt os alle. Samfundet har periodisk været nedlukket, og restriktionerne har, mere eller mindre, været der hele tiden.

Kulturområdet har måttet holde for, med lukning af museer, teatre, koncerter, foreningsliv osv.

De mere etablerede og offentlig drevne institutioner har kunnet søge hjælpepakker. Desværre har Museum Rebild ikke haft denne mulighed, grundet størrelse og budget.

Pauserne i nedlukningen var heldigvis de to sommersæsoner, hvor vi har oplevet mange gæster og pæn omsætning. Til supplement iværksatte vi en indsamling, der henvendte sig til alle, der kunne ønske at støtte os. Den gav ca. 50.000 kr., et beløb der har være med til at befordre os videre. En stor tak til alle donationer.

Musik og underholdning har været tilbudt i perioden, men dog i udendørs ramme. Det har været befriende at have haft denne mulighed.

Indenfor murene har vi arbejdet med alle relevante museumsopgaver, med registrering, bearbejdning og nye formidlingstiltag. Der er renoveret, malet og fornyet. Det store projekt var færdiggørelsen og åbningen af Udvandermuseet på Roldhøj i 2020. En stor og omfattende opgave der lykkedes med stor frivillig indsats og støtte fra Rebild kommune og flere fonde.

Arbejdet med Museum Rebild rummer rigtig mange frivillige hænder, der er en del af alle funktioner. I øjeblikket mangler vi især frivillige, der vil hjælpe os med servicering og publikumsbetjening, det vi kalder frontpersonale. På nær sommersæsonen – juni, juli og august er årets øvrige åbningstid bemandede med frivillige.

I slutningen af 2021 blev vores kontrakt, med Rebild kommune fornyet. Det kommunale driftstilskud er basis for at vi kan opretholde og udvikle et fagligt niveau på hele det museums-mæssige område. Driftstilskuddet opfølges af en kontrakt der formulerer museets virke og fremadrettede fokusområder. En stor tak til kommunalbestyrelsen for støtten til arbejdet med vores lokale museum

I det følgende årsskrift fokuseres der på to bevægede år, men også en stor indsats i arbejdet med museet. Jeg tror, at det vil overraske, at bemærke, at der trods coronatiden har været pænt med aktiviteter i museumsdriften og flotte resultater i udviklingen af vores museum.

Nu vil vi se fremad, og gøre en indsats for at få rettet op på coronatidens genvordigheder, sådan at Museum Rebild atter bliver en levende og engageret kulturinstitution. Til glæde for alle lokale og de mange turister der besøger vores dejlig egn.

Tak til bestyrelse, personale, interessegrupper, frivillige og enkeltpersoner der har bidraget til arbejdet med museet i en vanskelig tid.

Niels Jørn Østergård

Bestyrelse, personale m.v.

Bestyrelsen 2020-2021

- Arnt Johansen, formand og kasserer
- Per Nielsen, næstformand
- Niels Jørn Østergård, sekretær
- Arne Pedersen
- Kaja Pedersen
- Emborg Svendsen
- Egon Eltved
- Britta E. Nielsen
- Kai Bylling
- Hanne Hjortnæs

Personale

- Niels Jørn Østergård, museumsinspektør
- Bodil Tvedegaard, museumsformidler (freelance)
- Niels Bundgaard, Folkemusikarkivet (freelance)
- Hanne Jensen, regnskabsfører (freelance)
- Karin Christensen, regnskabsfører (freelance)
- Tommy Nielsen, webmaster og arkivet. (freelance)
- Uffe Westerberg, projektleder.
- Per Nielsen, magasin og renovering.
- Lone Barner, servicemedarbejder
- Teresa Næss, servicemedarbejder
- Leah Jacobsen, servicemedarbejder
- Sanne Nielsen, servicemedarbejder.
- Marianne Have, servicemedarbejder
- Lilian Knudsen, rengøring
- Peter Knudsen, havearbejde
- Benny Hansen, praktik
- Rikke Grønkjær Rostrøm, praktik
- Majbrit Bang Andersen, praktik

- Niels Christian Rod Thomsen, praktik
- Asger Amnitzbøl Nielsen, praktik

Frivillige hjælpere

Bestyrelsen og en lang række af museets venner har ydet frivilligt arbejde ved aktiviteter, havepasning, musik, håndværksarbejde, film-foto og lydoptagelser, hjemmeside, lettere konservering, renoverings og magasinarbejde, museumspasning m.v.

Museets cafe- og butikslaug har sammen med bestyrelsen frivilligt stået for åbning og servicering i vinterhalvåret, og maj-juni måned.

Årsskrift- redaktion

- Niels Jørn Østergård
- Britta E. Nielsen
- Tommy Nielsen.
- Bodil Tvedegaard.
- Karin Christensen
- Per Nielsen

Grupper og laug

- Hogagerfonden/Folkemusikarkivet
- Cafe og Butikslaug
- Rebild Folkemusiktræf
- Gammel jul i Rebild
- Rebild Spillemandslaug
- Rebildkvadrillen
- Styregruppe for projekt Museum Rebild
- Onsdagsspillemandene
- Rebild Savværkslaug
- Desuden flere ad hoc grupper til særlige opgaver.

Indsamling, bearbejdning og formidling

Museum Rebilds personale har trods coronanedlukning arbejdet med den del af museets virke, der følger og udvikler den kulturhistoriske formidling indenfor museets emneområder. Som det kort er formuleret i Museum Rebilds vedtægter, har museet følgende indsatsområder, nemlig 1) Kulturhistorien i Rold Skov, 2) Den traditionelle folkekultur og folkemusik. 3) Den danske udvandrerrhistorie og 4) Savværksmuseet på Vedsted Skovhus.

Museet har fået en ny hjemmeside, www.museum-rebild.dk, der på en ny og spændende måde præsenterer museets arbejdsområder og en aktuel kalender. Hjemmesiden har både oplysende og aktuelle funktioner. De mere uddybende artikler og opslag fortæller bl.a. om udvandrerrhistorien, folkemusikken og kulturhistorien i Rold skov. På denne måde bidrager hjemmesiden både med viden og læring, og kan udmærket bruges som forberedelsen til besøg på museet. Arbejdet med hjemmesiden varetages af Karin Christensen, Tommy Nielsen, Bodil Tvedegaard og Else Schmidt.

Lars Kjær i sin skydehytte

Flere af museets permanente udstillinger er renoveret og opsat på ny. Krybskytteudstillingen er flyttet og har helt nye rammer omkring Lars Kjær, der sidder i sin skydehytte. En ny afdeling er kommet til, der handler om fælder og snarer. Bodil Tvedegaard har revideret og designet de nye plancher til bl.a. krybskytteudstillingen. Skovfogedkontoret er nyopsat og har fået helt nyt indhold. Det er skovfo-

ged Arnfred Thomsens kontor anno 1950. Thomsen var skovfoged på Hjortspring, under Nørlund Skovdistrikt. Dele af kontoret er betydelig ældre, med inventar fra Arnfred Thomsens forgængere i stillingen. Indretning og inventar er fra en tid, hvor administration og planlægning foregik uden vor tids moderne hjælpemidler, computer o.l. Per Nielsen, Bodil Tvedegaard og Niels Jørn Østergård har udført indretningen af skovfogedkontoret.

Skovfoged Arnfred Thomsens kontor

Folkemusikarkivets virke har de sidste par år foregået mest indenfor murene, da der pga. coronaen ikke har været muligt at lave indsamling i "marken". Arkiverne har været nedlukket, og private har været tilbageholdende med at modtage "rejsende" fra Rebild. Der er udført fortsat digitalisering af lydbåndssamlingen, dels med overførsel til digitale medier. Udover at lyden bliver overført, er der sideløbende registranter og notater, der skal ind på databasen. Flere personer i praktik fra jobcenteret har sammen med Niels Bundgård og Tommy Nielsen, været aktive i projektet. Det er Asger Nielsen og Majbrit Andersen. Andre opgaver i folkemusikarkivet har været registrering af kassettesamlingen, med nye musikudgivelser, og færdiggørelse af registranten for musikdirektør og forlægger Saugmann Bjerregaards arkiv. Her har vi haft hjælp af Rikke Grønkjær og Niels Christian Thomsen. Folkemusikarkivets hjemmesi-

de er nu aktiv, med navnet, www.folkemusikarkivet.dk og udarbejdet af Tommy Nilsen. Den indeholder bl.a. oversigter over arkivets digitaliseringer, bogbutik og historiske lydoptagelser. Spillemandskredsens arkiv, der opbevares på museet, er registeret af Niels Jørn Østergård. ½ Den formelle baggrund for arkivet er Hogagerfonden, hvis styrelse mødes ca. 2-3 gange om året.

Efter flytningen af og åbningen af Udvandermuseet - Danish -American Heritage Center på Roldhøj, er der efterfølgende udført et omfattende registreringsarbejde på Udvandermuseets genstande og arkiver. Udvandermuseet har siden åbningen i 2020 modtaget en lang række afleveringer af fortrinsvis breve, dagbøger, fotos mv. men også genstande. Geografisk er der kommet afleveringer fra flere steder i Danmark, bl.a. Køge, Rebild, Hadsund, Randers, Viborg m.fl. Hver enkelt samling registreres og pakkes i de fornødne arkivkasser til opbevaring i arkivet. Der er ønsker og planer om at lave en lille udstilling på Roldhøj af udvalgte dele af det nytilkomne materiale. Arbejdet med udvandrersamlingen varetages af Bodil Tvedegaard og Britta Nielsen.

Slægtninge til udvandreren Morten Jensen afleverer genstande på museet.

Bygninger, teknik og anlæg

Museet bestræber sig på at udføre almindelig vedligeholdelse og rengøring, såvel ude som inde. Det er vigtigt at udstillinger og aktiviteter præsenteres i behagelige omgivelser. Disse opgaver udføres i høj grad af frivillige, lige fra malerarbejde, små reparationer, vedligeholdelse af udstillinger, græsklip osv. Denne praksis har stor værdi for museet, da meget af det ellers ikke kunne udføres. En stor tak til Peter, Lillian Knudsen og Karin Christensen for stor hjælp med alle praktiske ting. Der har i 2020-21 været to store projekter omkring bygninger og udearealer. Ny flisebelægning og nyt alarmanlæg. Udskiftningen af flisebelægningen mellem RebildPorten og Museum Rebild, udspringer af RebildPortens projekt med at få lavet siddefliser på skråningen langs Porten. Der blev udtrykt ønske om, at flisearealet samtidig fik ny belægning. Det samlede projekt beløb sig til ca. 90.000 kr., til deling mellem Porten og Museet. Det havde vi ingen mulighed for at honorere. Efter flere forhandlinger blev resultatet, at museet skulle bidrage med 8000 kr., og så skulle vi samtidig fjerne den eksisterende belægning. Det blev udført af Per Nielsen, hvor så efterfølgende entreprenørfirmaet tog over. Resultatet er blevet en flot og indbydende plads mellem Porten og Museet. Pladsen er døbt Bystævnepladsen - med inspiration fra de opstillede sten, der symboliserer de gamle gårde i Rebild. Ved eftersyn på museets alarmanlæg blev det konstateret, at det var udfordret af en alder, hvor der ikke mere kunne skaffes reservedele og servicering. Efter forhandling med alarmselskabet Stanley, har de nu installeret et nyt trådløst anlæg, der ligeledes dækker udvandermuseet på Roldhøj. Dette projekt blev støttet med 10.000 kr. fra Jutlanderfonden.

Nyt fra Samlingerne

Museet er i 2020-2021 blevet betænkt med en række gaver med relation til vores virkeområder. Det er vi meget glade for. Det er fødekæden til bevarelse af vores kulturhistorie og grundlaget for nye udstillinger og formidling.

Lokalhistorie

Museet fik mulighed for at udtage relevante genstande hos Birgit Bønlykke, Guldagergård ved Nørager. Genstandene hørte til Birgit og Tove Pedersens samling og private museum. Der er tidligere skænket flere spændende ting til Museum Rebild, bl.a. hovedtøjer og en spillemandsvest fra Snæbum ved Hobro. Nu da museet på Guldagergård skulle lukke, har vi afhentet en række genstande, med diverse oplysninger og efterfølgende sortering og udvælgelse til Museum Rebild. Flere malerier med lokale motiver er skænket til museet. Et kagefad af porcelæn har haft sin oprindelse i Tophuset, og anvendt i Top Karens traktørsted. En dåbskjole fra 1906 med tilhørsforhold til pottemagergården i Asp. En hestevogn er skænket af Jens Brorsen, Samsø. Vi har egentlig stoppet for tilgangen af vogne, men den omtalte vogn stammer fra Christensen og Lendals købmandsbutik i Skørping og blev brugt til landtur. Der er malede initialer på bagsmækken. Lokalsamlingen har ligeledes modtaget en række fotos og arkivalier.

Jagt og Skovbrug

Skovbrugssamlingen har fået flere afleveringer i 2020-21, bl.a. skilte fra statsskovvæsenet, en skovfogeduniform og en rundsav fra Kielstrup. Skriftligt materiale omhandler en skovfoged på Lindenberg, bosat i Røde Mølle. Ligeledes gevær og jagttaske der har tilhørt Andreas Vilhelm Nielsen, skytte på Lindenberg, død 1930. Derudover fotos og arkivalier skænket af skovejer Kjeldsen, Trend Storskov. Kjeldsen har også skænket en motor til savværksmuseet på Vedsted Skovhus. Motoren har været i brug på Kjeldsens familiesavværk i Trend.

Folkemusikarkivet

Arkivet har bl.a. modtaget en nodesamling, der har tilhørt musikerfamilien Jensen i Gunderup. De var fire brødre, der alle var musikere. En af dem, Søren Jensen, blev musikdirektør i Kilden i Ålborg og senere i København. Nyt er også en samling platter med folkedansermotiver. En lang række af lydbåndoptagelser, fotos og arkivalier er også kommet til. Bl.a. Fra Ole Arnbak, Videbæk, Kent Dencker Christensen, Løgstør, og Erna Pedersen, Fyn.

Udvandermuseet.

Nyt til Udvandermuseet er nu også kommet med i årsskriftet, og der har været en god interesse for at skænke materiale til samlingen. Fælles for flere af afleveringerne er, at de er omfattende, med bredt indhold af breve, telegrammer, postkort, fotos, personlige papirer, genstande o.k. Der er brugt megen tid på at registrere disse samlinger.

Fra Udvandermuseet

Det er f.eks. materiale med tilknytning til Morten Kjeld Jensen, Hvidovre (udvandret 1923 til Canada) – Kristian Christiansen, Vive (udvandret 1900 til USA). Ejner Kresten Petersen, Lemvig (født 1906 – udvandret til USA). I sidstnævnte samling fandtes 24 litografier af kunstneren Weinold Reiss (død 1953) med motiver fra Blackfoot indianerne i Montana. Af særlige genstande kan nævnes en stor familiebibel, taske, dug, brochurer mv med tilknyt-

ning til Juul familien fra Helberskov.

Af andre ting kan nævnes tre fine indrammede hverveplakater fra 1. verdenskrig, der skulle opfordre amerikanere til at melde sig til hæren, og kæmpe i Europa. De omtalte plakater har tilhørt Niels Chr. Christensen, Ferslev. Han var udvandret til USA, men blev hvervet og deltog i krigen i Frankrig. Efterfølgende flyttede han tilbage til Danmark og fik livsvarig pension fra USA for sin deltagelse i krigen. En samling fotos fra flytningen af Blokhuset er skænket af Rigmor Nielsen, Rebild.

Projekt Museum Rebild

Projektet Museum Rebild med fusion mellem Spillemandsmuseet og Udvandermuseet (Rebildsskabet) nåede et foreløbigt højdepunkt i 2020. I en aftale mellem Rebildselskabet og restauratør Erik Eriksen, blev der mulighed for at flytte Udvandermuseet ind på Roldhøj, nabo til Museum Rebild. Her blev det store butikslokale stillet til rådighed, mod at Eriksen fik mulighed for at bruge Blokhuset til selskaber o.l. Denne flytning af udvandringen blev påbegyndt i 2019, med endelig åbning den 3. juli 2021. Denne konstruktion er lykkedes med stor velvilje fra Rebildselskabet, Erik Eriksen og den række af fonde, der har støttet projektet med flytningen. De foregående år er der lavet forundersøgelser omkring fusionen mellem de to museer, med projektudarbejdelse, hvor eksterne firmaer har været inde over. Flytning af Udvandermuseet blev næste punkt i processen. Indtil nu er det lykkedes at gennemføre disse indsatser med støtte fra Rebild Kommune, Sparekassen Himmerlands fond, Torben Vejs fond og LAG Himmerland m.fl. En stor tak til projektleder Uffe Westerberg. Status er nu, at et næste punkt i processen vil være at få lavet en arkitektkonkurrence, der kan ende op i forslag til en spændende og unik bygning. Finansieringen af projektet indtil nu har opbrugt de midler, der har været til rådighed. Derudover har nedluknings- coronatiden lagt en dæmper på det videre forløb. Der er nu behov for ansøgninger til fonde om støtte til arkitektkonkurrencen. Ligeledes nærmere forhandlinger med Rebildselskabet om en større promovring af projektet hos selskabets amerikanske afdeling. Rebildselskabet har skiftet gene-

ralsekretær, da Lars Bisgård, er stoppet. Lars var en af nøglepersonerne i museumsprojektet, en stor tak til ham. Vi vil nu få behov for en nærmere dialog med Rebildselskabet og nye folk i deres styrelse. Blandt andet omkring de formelle aftaler med placering af Udvandermuseet i Roldhøj

Fra Udvandermuseets udstillinger af indianerkultur.

Fra Udvandermuseet - Prærievognen - lavet på Studbaker fabrikkerne

Aktiviteter på Museum Rebild 2020 - 21

Museum Rebild har igennem disse to coronaår søgt at opretholde et pænt aktivitetsniveau, selvfølgelig præget af de forskellige nedlukningsperioder og restriktioner i øvrigt. I de to sommersæsoner har museet, butik og cafe kunnet holde åbent, medens der til stadighed har været begrænsninger i salen. I sommeråbningstiden mærkede vi tydeligt, at gæsterne havde stort behov for at komme ud, til oplevelser og en kop kaffe eller en is i cafeen. Efterårs- og forårssæson blev præget af nedlukningen, og museet var stort set lukket i disse perioder. Det ramte bl.a. søndagsdansen, der mere eller mindre måtte aflyses. Når vejret var til det, blev der blevet spillet udenørs, dels på Bystævnepladsen og dels på terrassen ved RebildPorten. Familiedansen, engang om måneden, Onsdagsmusikken og Rebild Kvadrillen er blevet gennemført periodisk. Tilsvarende gælder seniordans og seniorgymnastik. De traditionelle julearrangementer måtte aflyses. Rebild Savværkslaug har gennemført deres åbent hus-arrangementer på Vedsted Skovhus med de gamle savværksmaskiner

Da det primært er udendørs aktiviteter, har dette kunnet lade sig gøre i nedlukningstiden og med god publikumsinteresse. Lauget afholder åbent hus to-

tre gange i løbet af sæsonen. Og ellers er der faste åbningstider hver mandag kl. 15.30 – 17.30.

Den mest markante begivenhed i 2020 var åbningen af Udvandermuseet på Roldhøj, hvilket foregik den 3. juli, dagen før Rebildfesten. En festlig dag med mange gæster og repræsentation fra kommunen, kulturudvalget, Nordjyske museer, lokale museer m.v. Det blev kulminationen på det store arbejde, der blev påbegyndt i 2019. Med nedpakning, registrering, indretning af Roldhøj, nye udstillinger og opbygning af arkiv. En stor flok af frivillige deltog i projektet, ligesom det var lykkedes at skaffe fondsmidler til indkøb af materialer, grafik og trykning, bl.a. de ny udstillingsplancher. Projekt Roldhøj er en del af den løbende strukturplan med målet at få bygget et helt nyt museum, der bl.a. skal omfatte kulturhistorien i Rold Skov, Folkemusikken og Det danske Udvandermuseum / Danish – American Heritage Center. Åbningen af Roldhøj var en kærkommen lejlighed til at gøre erfaring med en samlet formidling af de to museer. Corona- restriktionerne har dog haft til følge, at det nye kombinerede museum endnu ikke har den store publikumsmæssige bevågenhed, - hvilket vi tager fat på i 2022.

Åbning af udvandermuseet 2020. Fra venstre: Uffe Vestersberg, Projektleder - Anny Vinther, fhv. borgmester - Jane Bejlegaard Lindberg, Erhvervs- og turistchef - kulturudvalgsformand Gert Fischer - skovrider Bent Egede Andersen og forfatter Helge Søgaard.

Åbning af Udvandermuseet 2020. Fra venstre: Tina Lauritzen, Kulturforvaltningen - Lars Rigborg, Rebildcentret, Bodil Christensen, teamkoordinator.

Bogudgivelse - Pinselørdag 2021 - arrangement på By-stævnepladsen. Tale ved kulturudvalgsformand Gert Fischer.

I 2021 er der gennemført en række arrangementer, der har kunnet lade sig gøre, fordi det har foregået udendørs. Flere af arrangementerne har fundet sted på den nye flisebelagte plads mellem RebildPorten og Museet, der efter endt renovering nu er døbt By-stævnepladsen. Den 22. maj var der bogudgivelse,

med koncert og kunstudstilling på museet. Digteren Axel René Aubertin og billedkunstner og komponist Luise Vandborg Foldager udgav bogen "Alting begynder Igen". Den indeholder digte af Aubertin, illustreret af Luise, der tillige har sat digtene i musik. Den musikalske del er lavet i samarbejde med Rebildspillemandene, Else Schmidt, Karin Skovmand og Kai Bylling. Ved receptionen blev der givet koncert med udvalgte sange fra bogen. Udgiverne fortalte om projektet. De ca. 100 gæster fik også mulighed for at synge nogle af sangene. Efterfølgende åbnede udstillingen på museet, med Luises klip og malerier, samt en lille mindeudstilling med billedkunstneren Gerda Dalsgaards malerier. Den nye bog blev solgt med signering af udgiverne, og bogen kan nu købes i museumsbutikken.

Bogudgivelse - Pinselørdag 2021 - Louise Vandborg Foldager og Axel René Aubertin signerer den nyudgivne bog "Alting begynder igen".

Aktiv ferie for skoleelever fra Mariagerfjord og Rebild kommuner 2021. Der lyttes opmærksomt til fortællinger om udvandrertiden.

I slutningen af juni og starten af august var museet for første gang med i Rebild og Mariager Fjords kommuners tilbud til skoleelever med Aktiv Ferie. Vi kunne tilbyde kreativt værksted, med husflid, som det kunne foregå i Danmark, og som udvandrerne tog med til USA. Der blev bl.a. lavet malke-

kranse og med inspiration fra de oprindelige folk også drømmefangere og perlearbejder. Indimellem fik de små kursister også små foredrag om udvandringstiden, og de kunne forsøge sig med at blive udklædt i tøj fra både Danmark i gamle dage og i indianernes helt anderledes dragter. Aktivdagene blev gennemført med hjælp fra Lillian Knudsen og Karin Christensen, Bodil Tvedegaard, Britta E. Nielsen og Rigmor Nielsen. I juli måned var der afsat en hel dag til ”snitteværksted”. Karin Skovmand fremstillede små træfugle og Troels Pedersen håndsnittede skeer. Et spændende tilbud som vi gerne ser gentaget. Der lægges vægt på at publikum får lov til selv at prøve. Som sædvanlig var dagen og aftenen krydret med musik af onsdagsspillemandene.

Aktiv ferie for skoleelever fra Mariagerfjord og Rebild kommuner 2021. Børnene har lavet flotte metalkranser

August måned bød også på et par spændende uden-dørs arrangementer på Bystævnepladsen. En statslig pulje (100 dages puljen) til opstart efter coronaen, havde vi fået del i. Rebild kommunes andel af puljen søgte vi fra og fik tildelt midler til to arrangementer. Det første arrangement fra puljen var solosang og fællessang for alle den 18. august, hvor vi var begünstiget med en flot sommeraften, med solnedgang over bakkerne. Et fornemt program sammensat af Else Schmidt og Karin Skovmand vekslede mellem solosang og fælles for alle gæster. En dejlig sommeraften, hvor vi glemte de trælse restriktioner.

Næste arrangement fandt sted en helt fantastisk lun sensommeraften den 25. august og tog udgangspunkt i Egholmborgen i Skørping Holme. – en middelalderevent, hvor vi var tilbage i 1300-tallet. Der

Fra 100 dages arrangement 2021 - Middelaldertoner og Ballader. Dronning Margrethe d.1. fortæller på borgen Egholm.

blev orienteret om borgens historie, og dronning Margrethe den 1. tog imod på ved borgruinen på Egholm og fortalte – suppleret af sækkepibespilleren Jens Romme. Tilbage til museet og Bystævnepladsen sad musikerne klar til at underholde med middelalderlige viser, ligesom der blev danset balladedanse, som hele forsamlingen var deltagere i. Der serveredes middelaldersnacks og cider. Det næste arrangement i ”100 dages puljen” var i Rebild kommunes kulturuger i september. Det fik et meget fornemt forløb med arrangement på Bystævnepladsen og i bakkerne. Gymnastikgruppen Sirenerne, under ledelse af Birgit Skovmand, havde indstuderet et bevægelsesprogram, til musik komponeret af Luise Vandborg Foldager. Det foregik i og omkring dommen, som Jørgen Mortensen fra Smidie havde opstillet. Gymnasterne var i hvide kostumer. Et betagende skue. Efterfølgende var der arrangeret en tur i bakkerne med gæsterne opdelt i små grupper. På

ruten var der indlagt små overraskelser, Margrethe den Første, ved Bodil Tvedegaard, overraskede i den festligt oplyste Max Henius hytte med fortællinger om røverne fra Nørlund, imens tilfangetagne røvere, alias Peter A. Larsen og Denis Nyboe, holdt det knitrende bål vedlige og bidrog til uhyggen med raslende fangelænker. Gæsterne måtte herefter træde dansen sammen med overskjald Karin Skovmand og dronningen til sangen ”Frels os fra det onde røverpak i Rold”. Turen gik videre - spillemænd brød frem fra skoven og alfer dansede i hvide gevandter i de nu næsten totalt mørke bakker. Else Schmidt havde tilrettelagt dette spændende indslag, hvor deltagere måtte udstyres med lommelygter i den mørke og våde efterårsaften. Kulturdagene i Rebild bød også på kreativt værksted på museet, koncert ved Porten med Rebild Kulturskole og en ung musiker, smagsprøver fra vinhandleren i Skørping, forfatterværksted med Kulturskolen osv. Rebild Borgerforening havde stillet deres telt til rådighed for arrangementet.

Museum Rebilds 70 års jubilæumsarrangement. Billedkunstneren Louise Vandborg Foldager offentliggjorde museumsplakaten hun havde lavet til jubilæet. Her præsenteret af museumsinspektør Niels Jørn Østergård.

Fra Museum Rebilds kultur dage 2021 - Stort program med bl. a. gymnastikgruppen Sirenerne, med optrin under Domens lys, med koreografi af Birgit Skovmand og musik komponeret af Louise Vandborg Foldager. Arrangementet foregik på Bystævnepladsen.

Årets sidste store arrangement blev fejringen af museets 70-års jubilæum den 30. oktober. Jubilæumsdagen var egentlig den 1. juli, men grundet nedlukninger mv havde vi ikke kræfter til et arrangement denne dag. Fejringen foregik med inviterede, alle som har berøring med museet fik en invitation, ligeledes forhenværende bestyrelsesmedlemmer. Der blev lagt et festligt program med fællessange, taler, koncert med spillemændene og kaffebord med boller og lagkage. Et af højdepunkterne på dagen var

Museum Rebilds 70 års jubilæumsarrangement. Foreningsformand Arnt Johansen og Ejnar Olsen.

Museum Rebilds 70 års jubilæumsarrangement. Spillemændene giver koncert.

præsentationen af museets nye plakat, der er kreet af billedkunstneren Luise Vandborg Foldager. Ni forskellige sort-hvide klip fortæller hver sin historie om de mange spændende tilbud, som museet kan præstere i form af den historiske formidling og de levende aktiviteter. Luise fortalte om processen med at fremstille plakaten og søge research på de enkelte motiver. I øvrigt har kunstneren doneret plakaten

til museet, hvor den nu sælges i museumsbutikken. I stedet for blomster havde vi ønsket os bidrag til indsamlingskontoen, og det blev pænt honoreret, en stor tak for det.

Projekt savværker i Himmerland

Af Per Nielsen, koordinator for museumssavværket på Vedsted Skovhus

Projektet blev udstukket af Niels Jørn Østergård for godt tre år siden, det handlede om at finde alle de savværker, som endnu eksisterer og har været i Himmerland. Med Himmerland mener vi en grænse som dækker området ned til Skals å over til Mariager Fjord som det sydligste, eller rundes af Kattegat og Limfjorden. I disse tre år har der været stukket følere ud forskellige steder for at finde ud af, hvor de har været placeret, og hvem der er og har været ejere af dem. Disse tråde samlede vi op på i august måned 2020, hvor Else og jeg startede med at køre ud til dem, vi havde hørt om, for at finde deres beliggenhed, fotografere dem og eventuel tale med ejerne eller med de mennesker, som kendte til virksomhederne. Her i januar 2021 har vi fundet 85-87 savværker, hvoraf de 78 er blevet undersøgt, hvornår de startede, hvem startede dem, samt hvordan de har udviklet sig. Endvidere hvornår og hvorfor de stoppede igen, samt hvad deres primære produktion har været. I forbindelse med dette vil jeg komme med forskellige små historier, samt anekdoter fra dette indsamlingsarbejde. Disse vil stamme fra dem, som er blevet beskrevet. Fra en ældre smed vi besøgte, og som jeg vidste havde et stort kendskab til egnen omkring Ålestrup, fik vi selvfølgelig oplysninger om forskellige muligheder for beliggenheder af savværker. Under denne snak kom der også nogle sjove historier frem. En af dem var, at en dag da han kikkede ud af vinduerne, syntes han, at det var utroligt så mørklødede mennesker, der kom forbi hans vinduer. Han kendte ikke til, at der skulle være flyttet så mange af dem til landsbyen hvor han boede. Så han undrede sig meget, indtil han kom til at se nærmere

på vinduerne og herved så, at de trængte til at blive vasket. Det hjalp, så var folk ikke "svot" længere. Under et besøg hos Hans Kielsen i Trend, fortalte han bl.a. nogle historier om forskellige episoder ved reparation af savværkets driftsmotor. De havde ringet til Torps smedie i Farsø, med hvem de aftalte, at han skulle hente krumtappen, som skulle rettes og afbalanceres. Smeden betingede sig dog, at de havde taget den af motoren og var klar til at lægge den hen over hans knæ/lår, når han kom på motorcyklen for at hente den, det samme var gældende, når han kom med den igen. I forbindelse med at samme motor skulle have nye hvidmetals lejer. Dette skulle gøres i Skals på en maskinfabrik. For at få motoren flyttet derned blev den læsset op i en Morris 1000 ladvogn. Den fik så meget overvægt, at lyserne pegede op i himlen, da de kørte med motoren, der vejede 7-800 kg. Noget af det interessante ved dette projekt har været at se, hvordan grundlagene for at starte savværker begynder, og hvorfor de stopper igen. De ældste savværker blev anlagt af driftige

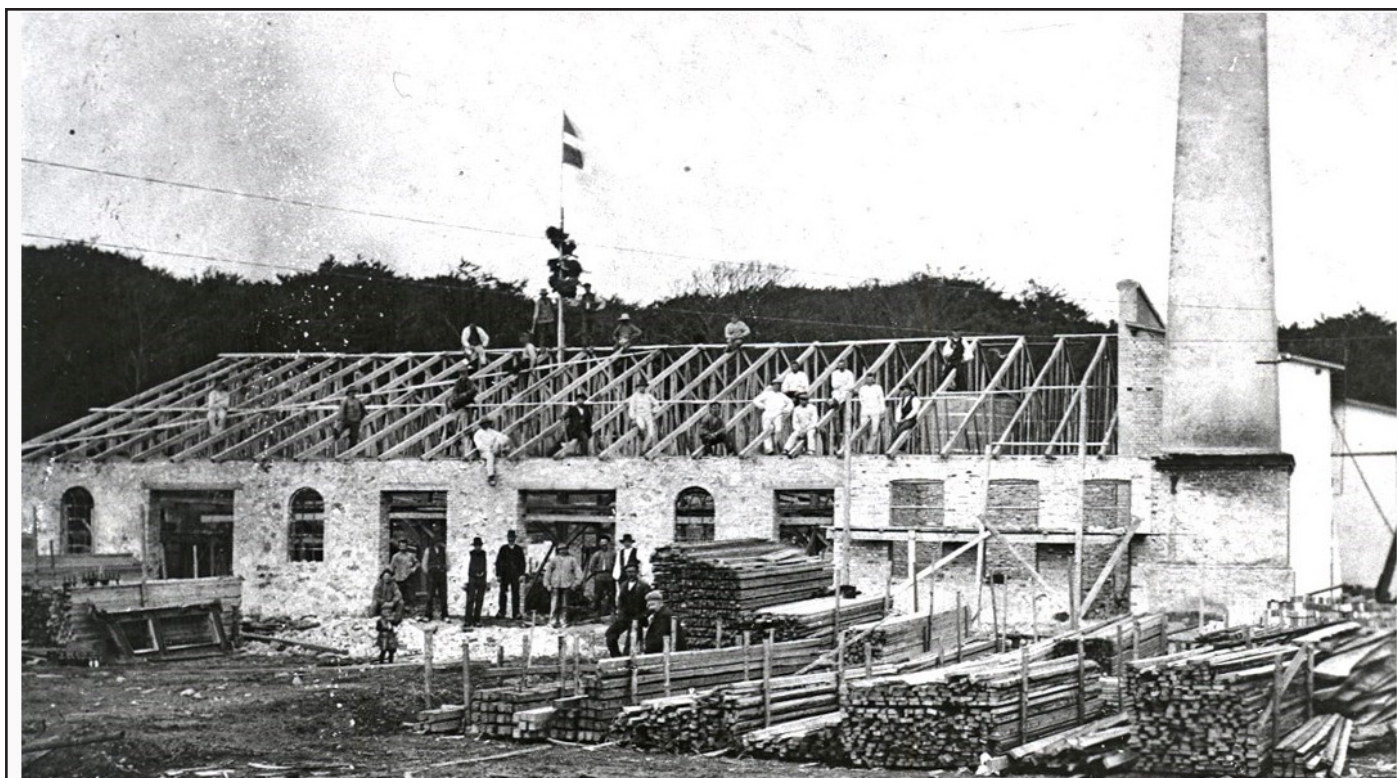

Høstemark savværk

folk ved store skove og i enkelte store byer. Årsagen til dette var først og fremmest transporten af råtræet, da det vægtmæssigt er det sværeste at håndtere. Hvorimod det færdige tømmer er meget lettere at håndtere. Her vil jeg nævne Lindenberg gods, som startede med savgrave i Tveden udenfor Rold. Dette blev ved overgangen til maskinkraft flyttet til Arden, som blev til det, vi i dag kender som Rold Skov Savværk, der stadigvæk ejes af Lindenberg gods. Et andet er det gamle savværk på Borgergade i Ålestrup, som startede i 1890-1900 som et bynært savværk, der senere blev udvidet med en tømmerhandel. Den næste bølge af savværker er dem, som kommer da skovrejsningens træer bliver hugst- moden, det vil sige omkring 1910-1920, hvor der blev etableret mange savværker. Dette skyldes nok også, at motoren er ved at vinde frem som drivmiddel for savene. Så kunne man lægge dem, hvor det var mest rentabelt i forhold til transport af råtræ samt give en bedre økonomi for disse arealer. Desuden fik jernbanerne også en stor indflydelse på, hvor man oprettede savværker, og hvilke produkter man satsede på. Eksempelvis Vaarst Savværk, som satsede på æggekasser til eksporttæg. Som den tredje bølge af etablering er tiden efter anden verdenskrig, her er det typisk tømmer og snedkermestre, som starter op, først og fremmest til eget forbrug, men også med salg for øje samt opskæring for private. Nogle af disse ud-

viklede sig til større savværker og tømmerhandler. Men en stor del af disse lukker sidst 1970'erne først i 1980'erne. Her er det lønsomheden/konkurrencen på pris, som stopper dem. Der kommer en kort opblomstring af savværker i forbindelse med det store stormfald i 1983, hvor en stor del af de danske skove vältede. De fleste af disse savværker er stoppet igen. Siden år 2000 er der dukket enkelte op, som er vokset, fordi de har fundet forskellige niches med opskæring og produktion. Blandt andet Døstrup savværk ved Hobro, der blev startet af brødrene Ortsen, fordi at teglværket i Hobro havde problemer med kvaliteten af importerede paller. Brødrene startede med at lave paller til teglværket i deres fritid. Dette har udviklet sig til en virksomhed med 5-6 ansatte samt et bredt program af paller og specielle skæringer. Under hele dette projekt har vi haft stort udbytte af at samarbejde med ejere, efterkommere, museer, lokalhistoriske foreninger og enkeltpersoner, som har ydet en uvurderlig hjælp og støtte med at skaffe oplysninger om, hvor og hvordan de forskellige savværker har været og fungeret. Det har været utroligt lærerigt samt inspirerende at komme ud og til og møde disse mennesker, så hermed en stor tak for den hjælp der er blevet os ydet.

Else Holk og Per Nielsen.

Nørlund savværk 1908. Foto fra arkiv.dk

Bryllupstraditioner i Himmerland

Af Niels Jørn Østergård

Bryllupsfester hører stadigvæk til livets største markeringer. Et bryllup i dag kan være et stort og be- kosteligt arrangement. Festmusikken nu om dage leveres ofte fra store højtaleranlæg efter brudepar- rets playliste på Spotify. Musikken sætter stemnin- gen og lægger rytmen til udfoldelserne på dansegul- vet. Professionelle festarrangører konkurrerer om at levere den mest mindeværdige bryllupsdag. Der satses på det særlige og helt specielle. I det gamle landbosamfund hørte bryllupper også til den største begivenhed i familien og i sognet. I landbyerne blev begivenheden gennemført på de enkelte gårde, med mange gæster og dans i storstuen eller på loen. Sene- re flyttedes til forsamlingshuset og kroen. Hvornår det ene og hvornår det andet skete, er svært at sæt- te tid på. Mange optegnelser er fra sidste halvdel af 1800-tallet. Men i nogle familier og sogne bibeholdt

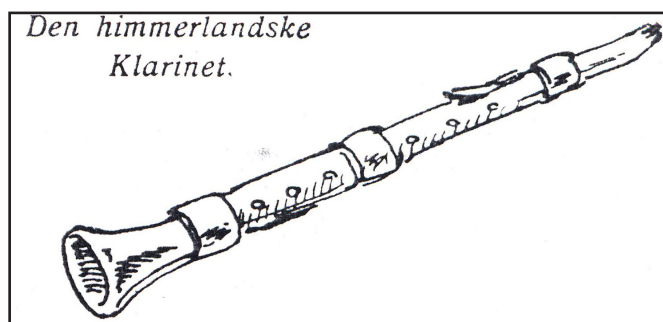
man traditionerne til langt op i tiden. I andre sog- ne og bymiljøer ændredes festsikke- ne hurtigere og fulgte tidens trend. Der er dog mange beretninger fra Himmerland fra omkring 1. verdenskrig og læn- gere frem, der sagtens kan tangere traditioner, der er optegnet i sidste halvdel af 1800-tallet. Festerne i det gamle landbosamfund havde to vigtige aktører, nemlig skafferen og spillemanden. Skafferen organi- serede mange steder festen eks. et bryllup. Han stod for invitationer til brudeparrets familie og nærmeste venner. Spisning og bordopstilling skulle planlæg- ges, der skulle laves aftaler med kokekone og serve- ringspersonale. I gammel tid blev der ofte afleveret madvarer og naturalier fra naboer og venner til brug for festen, og det skulle der planlægges ud fra. Nogle gange blev der også lånt porcelæn og service hos na- boerne.

Solvbryllup - Lille Rørbæk 1916 I forreste række spillemand og serveringspersonale.

Skafteren stod for afvikling af festen og ledte slagets gang. For spillemanden var brylluppet en stor udfordring, ofte et forløb på tre døgn, med begrænset hvile. Når der blev inviteret til en sådan fest, skulle der spises og danses, og hertil måtte spillemanden levere musik. Spillemandens rolle i forbindelse med en større fest, eksempelvis et bryllup, var omfattende, og det krævede sin mand og et godt helbred at være på i så mange timer.

Denne lille artikel handler mest spillemandens rolle ved en bryllupsfest – skal vi sige omkring 1860-1880, uden at disse årstal angiver hverken start eller slutning på disse traditioner. Sammenlignet med nutidig festmusik, udførte spillemanden deres musik ud fra ceremonier, der selvfølgelig kunne variere fra egn til egn. Til disse traditioner findes der melodier og skikke, der kendes fra Himmerland og nærmeste landsdele. På selve bryllupsdagen møder spillemanden i bryllupsgården, og allerede om formiddagen skal han være klar til at modtage de første gæster med musik og fanfare, og løbende tage imod efterhånden som gæsterne møder frem. Ofte spises der frokost, inden der gøres klar til kirken. Turen til kirken foregår til fods, hvis kirken var i landsbyen.

Eller til vogns hvis der var længere afstand. Skafteren organiserede brudeoptøget med musikken i spidsen, så brudeparret, og så fremdeles gæsterne - i en vis rangorden i deres egne vogne. At modtage gæster med musik krævede lystige melodier. Brudeoptøget havde sine egne marcher. En langsom til det gående optog og en hurtigere til vognoptøget. De himmerlandske spillemænd havde både en gåmarch og en køremarch. De er optegnet i flere versioner, og må antages at have været almindeligt kendte. Storspillemanden fra Als, Jens Frederiksen (1854- 1943) har de omtalte marcher i sin nodesamling og havde selv spillet dem til bryllupsoptog. Vores landskendte digter Johannes V. Jensen, født i Farsø 1873 (død 1950) har ligeledes optegnet brudemarcherne, og har endvidere skrevet om dem i sine Himmerlandshistorier, der om noget himmerlandsk litteratur fortæller om himmerlændinge, deres mentalitet og tænkemåde.

Det er fra himmerlandshistorien ”Jørgine” (udkom 1926), at Johs. V. Jensen drager erindringer til de gamle brudemarcher. Tankerne går tilbage til barndom og ungdom med de store bryllupsfester. Dette fortæller han malende om i historien om Jørgines bryllup. Et brudeoptog til vogns hen over hederne i Vesthimmerland, med spillemændene i den første vogn, trakterende klarinetten. En begivenhed der hørte til de allerstørste i en tyndt befolklet egn. Johannes V. Jensen skriver i historien om bryllupsmarcherne:

”Der var to Bryllupsmarcher, den ene blev brugt, når man kom kørende til Kirke, den anden når Brudeoptøget bevægede sig, på kortere Strækninger til Fods. De blev foredraget i forskelligt Tempo, lige så adstadigt og vægtig den ene lød, når man gik til Kirke, - Gåmarchen som den blev kaldt, - lige så ilende, rullende og farende var Køremarchen, der var et helt forskelligt Temperament i dem. Hvor gamle de var er ikke godt at vide, men de bruges næppe nu mere, er blevet Fortidstoner, som så meget andet i Bøndernes Ver-

Bryllupsoptog - sandsynligvis sølvbryllup i Volsted syd for Ålborg. Alder uvis, men før 1. verdenskrig.

den. Men på den Tid der her er tale om, for et halvt Århundrede siden, var de en Institution, overleveret fra Fædrene, et Bryllup kunne ikke tænkes, uden enten den ene eller den anden af dem. Hele Musikken bestod af en enkelt Clarinet, senere et Horn, men med det var man allerede inde i en anden Tid. Clarinetten er gammel som Livet på Landet, den går tilbage til den urgamle Skalmje, Hyrdens Instrument, og den klædte Spillemanden anderledes godt, når han gabede vidt og bredt over Mundstykket som en Pan, end Hornet, der gav udblæste Kinder og en presset anstrengt Stilling”.

Efter den kirkelige handling gik det samme vej tilbage til bryllupsgården, og igen måtte spillemændene være klar til at modtage gæster og efterhånden få dem spillet på plads ved de lange borde. Så blev der spist, og en bryllupsmiddag består af alt det bedste, man kunne sætte på bordet, godt suppleret med brændevin, vin og øl. Under spisningen var det spillemændenes rolle at ”spille over bordet”, dvs. at underholde gæsterne under spisningen. Som nogle af de gamle sagde, ”der spillede vi det allervildeste vi kunne finde på”. Efter spisningen skulle bordene ryddes, og der gøres klar til dans. Spillemændene fik nu deres fortjente mad og drikke. En sjov detalje og lokal tradition er beskrevet i en slægtsbog for Frederiksen familien fra Sønderholm. Slægtsbogen er skrevet af Lars Frederiksen i 1955. Her omtales en bryllupsfest i 1863 i Sønderholm, hvor Ane Johanne blev gift med Peder Kristian Knudsen. Denne spændende beretning vender jeg tilbage til, da det næ-

sten er ”prototype” på et himmerlandsk bryllup. Der er dog en passage i forbindelse med spisningen, og spillemændenes rolle ved serveringen. Her citeres:

”Spillemanden gik mellem køkken og gæsterne foran opvarningspigerne, spillede og sang, - stræb og rend – å kom igen. Dette gentog han flere gange foran køkkendøren, medens pigerne hentede maden. Ved køkkendøren blev de stillet i række, og nu spillede han nogle andre strofer, medens han med et nik anviste fadenes plads på bordet. Nedenstående melodier er de sædvanligt brugte på egnen på den tid”.

Efter at der var ryddet til dans, kunne musikken starte. Også her kunne der være forskellige ceremonier. Ofte startede dansen med at kokekønen og skafferen dansede den første dans, ”de fejede gulvet”, som man sagde. Så blev der danset brudevals, og her havde spillemændene deres egne foretrukne melodi, og skulle det være helt særligt, havde spillemanden måske komponeret en helt ny vals til brudeparret. Et andet indslag skete i forbindelse med betaling af spillemændene. Det foregik ved, at man hver især gav ”spillemandspenge”, som skafferen gik rundt og indsamlede. Så blev der danset til den lyse morgen, og dagen efter fortsatte festen på samme måde, nu med naboer og venner. Der kunne også være en tredje dag for serveringspersonale og de unge i byen. En hård tjans for spillemændene, der kun fik begrænset søvn, men til gengæld en god fortjeneste. Jeg vil lade denne artikel slutte med beskrivelsen af

bryllupsfesten i Sønderholm i 1863.

" Et par dage før brylluppet sendtes som foræring høns, ænder, kød, flæsk, æg, pålæg, smør m.m. til bryllupsgården fra de indbudte. De unge piger, som bragte gaverne, fik en "kavring" bagt i gården med tilbage, for at gaverne kunne smage bagværket. Opvartningspigerne gik nogle dage før brylluppet rundt fra gård til gård, og lånte knive, gafler, porcelæn, glas m.m., som de bar i store halmløbe. Spillemandene med Niels Laustsen i spidsen stod på bryllupsdagen ved gangdøren og modtog gæsterne med musik, som kunne høres over hele gården. Ved gangdøren fik mændene en snaps og kvinderne et glas vin og en småkage til velkomst. Da alt var færdig til kirkefærden, – frokosten var spist og bruden pyntet, – red forridderne frem og tilbage i susende fart mellem følget og kirken. Der var både brudesvende og brudepiger, som parvis fulgte efter brudeparret og den nærmeste slægt. Mens følget var undervejs fra gården til kirken, kimedede klokkerne. Efter kirkebrylluppet indtoges middagen, som bestod af suppe kogt på hønse- og oksekød. Kødet blev spist til suppen. Derefter serveredes der steg og risengrød. Der dansedes i storstuen hele natten. Niels Laustsen stampede takten til musikken og sang teksten til enkelte melodier, ellers han nøjedes med at synge "Darum, darum" i en uendelighed. Karlene og mændene må have stam-

pet godt i gulvet, for midt under lystigheden mærkedes en svag rysten, som om liggerne gav efter for de vældige tramp. Dansen standsedes, og nogle af deltagerne måtte ned i kælderen, som var under gulvet, for at stive det af. Hvordan de har kunnet danse i en trefags storstue, forstår vi næppe, men de morede sig storartet. Der stod selvfølgelig dækket et bord, der blev drukket kaffe, og drammene blev selvfølgelig ikke glemt. Henad den lyse morgen vankede der frokost, inden gæsterne tog hjem for at sove nogle timer, inden de begyndte på andendagsgildet. Der begyndtes med sødsuppe og steg, hvorpå dansen fortsatte. Efter Frokosten i morgendæmringen tog de udenbys' gæster hjem. Tredje dagen fortsattes gildet, men da var det mest de unge, der holdt ud og svang sig i dansen. Da dagen brød frem, tog de sidste gæster afsted, men familien i byen kom igen op ad dagen for at spise frokost med de nygifte".

Så vidt Lars Frederiksens beretning fra Sønderholm i 1863. I øvrigt kan det bemærkes, at bryllupsfesterne lokalt sagtens kunne have andre indslag og ceremonier, der har foregået indenfor de enkelte familier og sogne. En praksis der nogle gange er blevet videreført op i nyere tid. Det kan være i forbindelse med spisningen, maden, eller igangsætning af dansen, særlige melodier o.l. Jeg vil gerne efterlyse sådanne erindringer, der kan være med til at belyse festkulturen i det himmerlandske.

Niels Jørn Østergård

Udvandring til Amerika eller ej?

Et vigtigt valg for mine bedsteforældre og mig. Af Britta E.Nielsen

Min morfar overvejer udvandring 1889.

For nogle år siden fandt jeg et brev fra Ludington i USA til min morfar, Jens Christian Nielsen, der fik en gård i Hæsum mellem Støvring og Øster Hornum. På den gård "Nodupsminde" er min mor vokset op. Ludington er en havneby ved Lake Michigan. Afsenderen af brevet Jens Madsen er åbenbart en ven af min morfar, men jeg kender ikke hans baggrund. Forbindelsen mellem de to kan være musikken, for morfar har været på Skiveegnen for at lære violinspil i midten af 1880'erne. Jeg kender ikke grunden til, at morfar overvejede udvandring, men han havde 5 søskende og han stod ikke til at skulle overtage fødehjemmet.

Hvad dateringen af deres brevveksling angår, kan

den bestemmes ud fra oplysningen om, at min morfar endnu ikke har været soldat. Det er lykkedes at finde morfar i lægdsrullen for Øster Hornum, 5. udskrivningskreds, lægdsnummer 391, tilgangsrulle for 1884, omskrevet 1895. Han har fået udsættelse i 1889, men kommer så ind året efter, således at han aftjener værnepligt fra juni 1890 til juli 1891. Han ligger i København på Kastelvejens Kasserne under 2. Art. Bat. Og han lærer at spille trompet/signalhorn. Bedømt ud fra disse oplysninger, kan jeg slutte, at brevet fra USA må være fra 1889. Brevet lyder som følger (moderne skriftsprog)

Ludington den 26 Juli.

Gode ven Jens

Jeg har i dag modtaget dit brev, for hvilket jeg takker dig og du beder mig om at skrive snart, så vil jeg også opfylde dit Ønske. Jeg ser af dit brev at du har lyst til at rejse til Amerika og du beder mig give dig lidt underretning om hvorledes det står til herover. Kære Ven, jeg vil ingeniunde hverken råde dig fra eller til at rejse hertil men jeg vil med sandhed sige dig, hvorledes at tiderne er her i denne Sommer. De er meget dårlige det er forresten ikke for en nykommer at få noget Arbejde.

Denne her plads har førhen været en meget god arbejdsplads men nu er der så overfyldt med folk så det er mange gange hårdt for folk som kun tale dansk at få noget at gøre og jeg har selv arbejdet i skoven i Sommer og skal igen til vinteren og jeg skulle meget li at jeg kunne sige til dig, kom du bare, jeg skal nok skaffe dig noget at bestille, men det tør jeg ikke sige, for jeg ved ikke om jeg kunne holde løfte. Du må ikke tro, at det er fordi at jeg ikke vil have med dig at bestille for det er det ikke. Jeg er villig til at hjælpe enhver som kommer her. Men det er dårlige tider her, så jeg tør ikke råde dig til at rejse nu, men måske det kan blive bedre før foråret, så kunde du jo endda rejse, før du skal i tjenesten. Jeg har nu ikke tid til at skrive mere denne gang; din rejse hertil vil jeg råde dig til at opsætte til foråret for det er for sent nu i denne Sommer.

Hermed en Venlig Hilsen fra din Ven Jens Madsen

Det er tydeligt, at der er en økonomisk krise i USA i 1889 og at vennen derfor må tage hårdt skovarbejde. Han råder min morfar til at udskyde udvandringen og morfar kommer ind som soldat og har derefter åbenbart skrinlagt sine udvandningsplaner. Historien er typisk forfor mange udvandningshistorier. Jens har ingen udvandrede familiemedlemmer, men så kan man spørge udvandrede bekendte til råds, før man tager den store beslutning. Det øger trykningen selv at skaffe sig førstehåndsoplysninger og ikke kun tage udvandringsselskabernes propaganda for gode varer.

Min farfar overvejer udvandring 1903

Godt 10 år senere må min farfar også træffe en beslutning, om han vil udvandre til USA sammen med en storebror og hans kone. Min farfar, Niels Nielsen (1877-1953) og hans storebror Peder Nielsen, er født på Rinds mark i Låstrup sogn i Vesthimmerland. Farfar arbejder som karl på forskellige gårde indtil han rejser til København for at gennemføre sin militærtjeneste som gardes i perioden 1898- 1900. Derefter er han tilbage på sin hjemegn i en periode, men rejser så tilbage til København for at arbejde som kusk eller bestyrer i udkanten af storbyen i fx Gladsaxe, Valby og Hvidovre. Her møder han i 1903 en pige fra Nakskov, som han forlover sig med.

Samme år har hans storebroder Peder Nielsen og hans kone Matine besluttet sig for at udvandre til USA sammen med 3 af hendes søskende. Matine har en ældre søster, der er udvandret tidligere og som bor i Omaha, Nebraska . Derfor er det deres

første destination. Peder og Martine spørger inden de rejser, om farfar Niels vil med til USA. Det vil han gerne, men hans nye forlovede vil ikke. Niels bliver hjemme og bliver året efter gift med Christine. Efter at have flyttet fra sted til sted i mange år, slår de sig blivende ned på ejendommen Lillevang nord for Søsum ved Stenløse. Her er min far vokset op.

Farfars bror Peder og hustruen Martines udvandningshistorie har jeg ikke helt styr på, for jeg har ikke haft kontakt med efterkommerne. De får 4 børn og flytter noget rundt. Det forlyder , at familien har været en tur omkring Canada, men de ender med at slå sig med i det sydlige USA nær grænsen til Mexico i Texas, hvor de driver en appelsinplantage. Desværre drukner en søn under svømning i Rio Grande. De må have klaret sig godt for familien er hjemme i Danmark i 1948 for at gense Peders fødehjem og familiens gravsteder. I 1952 var de hjemme igen for at fejre guldbrillup . Derefter ved jeg ikke, hvordan det går familien, så der ligger et forskningsprojekt forude.

Konklusion.

Disse udvandningshistorier har givet mig stof til eftertanke. De viser jo, at min eksistens er resultat af tilfældigheder. Hvis min morfar eller min farfar havde valgt at udvandre til USA frem for at skabe sig et liv i Danmark, havde jeg jo ikke været til. Det er vanskeligt helt at begribe, at vi er resultat af en hel række valg som vore forfædre har truffet. Det bliver særlig tydeligt med disse gamle valg om udvandring, for man rejste typisk for livet dengang.

STØT MUSEET

Vi behøver de lokales støtte - til vores fremtid

BLIV MEDLEM AF Museum Rebild

KONTINGENT FOR 2022:

ENKELTPERSONER 100 KR. PAR 150 KR.

*Du får årsskrift, nyhedsmails og gratis adgang til museet på hverdage
(dog ikke ved særarrangementer)*

Nyt tilbud til erhvervslivet – et firmamedlemskab

Museum Rebild ønsker gerne at styrke kontakten mellem museet og det lokale erhvervsliv, og derfor tilbyder vi nu som noget helt nyt et firma-medlemskab med store fordele.

Opbakningen fra virksomheder i området er af uvurderlig betydning for museet, samtidig med at museet har en række tilbud som lokale virksomheder kan have glæde af. Erhvervsmedlemskabet af museumsforeningen koster 500 kr. og giver en række fordele:

• Gratis adgang til museet for 2 personer • Gratis adgang for 2 personer ved særarrangementer såsom: Levendegørelses/ håndværksdage, Gammel Jul, Julestue og Søndagsdans med Rebild Spille-mændene	• Firmaet modtager 4 eksemplarer af museets årsskrift samt aktuelle nyhedsbreve på mail • Tag dine gæster med på museum for halv pris • Bidrag over 500 kr. er fradragsberettigede

MUSEET FORMIDLER OG TILBYDER

• Faste udstillinger omkring vores fagområder: Musikken, skoven jagten og udvandring • Særudstillinger om specielle emner: P.t. udstillinger om Egholmborgen, Rebildsølvskatten, Fruerhøjstenen, Fræer 1954 samt udstilling om traditionel pottemageri i Rold Skov	• Foredrag og guidede ture • Kaffe, kage, is og souvenirs i vores velassorterede museumscafé • Salg af bøger, lokalhistoriske hæfter og CD'er med folkemusik.

ET MUSEUM HVOR DER SKER NOGET

• Levende aktiviteter året rundt • Familiedans og søndagsdans • Oplev Rebildspillemandene hver søndag • Levendegørelse af håndværk og husflid • Tradition og fornyelse	• Aktivitetsdage i sommerferien • Mulighed for selv at forme og skabe • Et savværk, hvor der flere gange årligt er familierangementer • En uregerlig nisse, der dukker op hvert år til Julestuen